он на меня не пожелал и смотреть. Не зная, в чём дело, я всё таки в поезде вступил с ним в разговор и оказалось, что он, будучи мною недоволен за сообщение Стефанович его противодействия при рассмотрении на съезде её прошения, подал на меня Владыке жалобу за открытие профессиональной тайны... Так как никакого запроса по сему делу я не получил, то думаю, что или о. N. жалобы не подавал или Владыка не усмотрел в моих действиях ничего предосудительного.

Зная теперь достоверно, что Стефанович кроме долгов ничего не имеет и что она не получила пособия благодаря тенденциозному освещению её материальный обстоятельств о. N. (съезд прошлого года не был скуп, назначив 60 р. в год пенсии вдове священника Ротченка, что в несколько раз превысит 200 руб.), а также полагая, что я обязан, как депутат, сообщать духовенству сведения о происходящем на съездах, я все-таки думаю, что было бы очень хорошо, если бы печатались и дебаты, происходящие на съездах, чтобы не подвергать депутатов преследованию за раскрытие якобы «профессиональной» тайны в случае сообщения происходящего на съездах членам принтов своего округа. *Волынские епархиальные ведомости. -1912. -№22. - с. 461-462*

ВОЛИНСЬКА ЗЕМЛЯ - ТВЕРДИНЯ І ФОРПОСТ ПРАВОСЛАВ'Я

Рижковський О.М.

ЗОШ №15 м. Рівне

Волинь. Волинська земля. Західна околиця Київської Русі. Багата своєю історією, традиціями, звичаями. І, хоча вузол історичних таємниць Волині зав'язаний давно, ще на світанку формування тут місцевого населення, до кінця він і досі не розв'язаний. Але це не означає, що проблеми Волині не цікавили вчених дослідників. Навпаки, ними займалися представники різних наук, рангів і країн. Завдяки їм, із клубка минувшини вже повитягувано немало ниток версій і розв'язано чимало загадок і таємниць. Переважно вони стосуються історико-географічних і релігійних питань такаго питання як, Волинська земля.

Історично склалося так, як було сказано раніше, що Волинська земля була західною окраїною Київської Русі. І вона не магла не зазнавати впливу інших країн як то: Польща, Чехія, Угорщина та ін. Історія свідчить, що складовою частиною життя будь-якого народу чи нації є віра. І не дивно, що майже в одночасся із Хрещенням Русі християнство поширюється і на Волинські землі. Тут вслід за Києвом більше всього втілювалися мудрі державні погляди Князя Володимира; тут же ним будувалися величні храми, для того щоб укріпити віру Христову. Звичайно, більша частина цих храмів не збереглася, але і це свідчить про те, що Волинська земля - твердиня і форпост православ'я. І в той же час залишки цих пам'яток чи то періоду феодальної роздробленості, чи то польсько-литовської доби, переконливо свідчать, що Волинь і її населення було об'єктом гонінь і переслідувань проти Православ'я.

Так як православна віра повинна була бути одним із компонентів міцності Київської держави, то сини його повинні були також потурбуватись про зміцнення віри в своїх землях. Ось як говориться в "Літописі Руському": "И посла с ними священики, заповедал сынам своим, да каждо во области своей повелевает учити и крестити людей и церкви ставити, еже и бысть."

Отже, в перших роках Хрещення Русі християнство прийшло на землі Древлянські і Володимиро-Волинські, які дісталися синам Вс лодимира відповідно Святославу і Всеволоду. Окрім того Князь Володимир також великого значення утворенню єпископських кафедр і мав намір: "устроить во градах епископы во исполнение благочестия".

І власне на Волині була створена перша єпископська кафедра в межах сучасної

України у Володимирі-Волинському в 992р. і тоді ж було призначено першого єпископа Володимиро-Волинського Стефана.

В цьому ж році Св. Володимир здійснив похід на хорватів, які жили в верхів'ях р.Дністер і відвідав м.Володимир-Волинський і в знак подяки Богу збудував Василівську церкву, названу так на честь свого християнського імені.

Св. Володимиру також віддають належне в побудові Святогорського (Зимненського) монастиря, який знаходиться в с.Зимне за 10 км. від Володимира-Волинського і який є нині одним із центрів і світочів Православ'я на Волині і в цілому в Україні. Окрім Володимира-Волинського також з'являлися православні храми і в інших місцях, які в силу історичних змін знаходяться поза иежами теперішньої Волинської області. Це знову ж таки Василівський храм в м.Овруч на Житомирщині, та храм Іоана Златоустого в м.Хелм (Польща). В межах древньої Волині (хоча знову ж таки за теперішніми її межами) відомі були дві найдавніші чудотворні ікони Божої Матері. Це Холмська ікона І Бельзька (нині Честоховська).

Якою б не була великою і багатосторонньою діяльність св.Володимира на шляху зміцнення і утвердження Православ'я, однак, на жаль, він не зміг побачити плодів своєї діяльності, які зійшли і дозріли після його смерті в 1015р.

Але справу продовжили його наступники: князі, бояри, духовенство і, звичайно, простий народ, руками якого створювалися всі матеріальні, духовні і культурні цінності. Ці люди були сильно відані православній вірі, яка в той час була не лише вірою, а й укладом життя. І саме ця віра врятувала майбутні покоління від іноземних завойовників: чи то монголо-татар, Тевтонського ордену та інших іноземних напливів. Свого часу Митрополит Київський Ілларіон сказав так про Князя Володимира в присутності його сина Ярослава (в хрещенні Георгія): “Встань, посмотри на сына своего Георгия... посмотри на внуков и на правнуков твоих, как они живут, как содержат благоверие, тобою преданное, как часто посещают храмы, как славят Христа, как поклоняются его имени; посмотри на процветающия церкви, посмотри на возрастающее християнство; посмотри на город, освещаемый и блистающий иконами святых, благоухающий фимиамом и божественными песнопениями.”

Ці слова можна віднести не тільки до Києва і Києвських князівств, але і до інших тогочасних земель, в тому числі і до Волинських, де впродовж 300 років з часу запровадження християнства з'являється цілий ряд святителів і угодників божих, які в минулому були або князями, або іноками, або простими священниками. Такими є: Св.Ярополк Ізяславич, (князя Володимиро-Волинського, 1086); преподобний Стефан (єпископ Волинський, 1094); Св.Амфілохій Печорський (єпископ Володимиро-Волинський, 1122); преподобний Миколай (князь Луцький, 1142); Св.Петро (ігумен Ратненський, далі Митрополит Київський, 1326) і інші.

Крім перерахованих осіб, багато інших князів, святителів і іноків змагалися між собою в облаштуванні церков, монастирів, єпископських кафедр, навчанні грамоти, переписуванні книг і збагаченні вітчизняної християнської писемності новими перекладами і власними творами.

Про висоту духовно-морального життя на Волині уже в пізніший Литовський період свідчить життя таких угодників божих, які були прославлені Церквою - Преподобний Федор (князь Озстрозький, 1430) і Бл.Іуліанія (княжна Ольшанська з Дубровиччини).

Але на жаль таке благодатне підгрунтя було не завжди. Католицький Захід завжди і в усі часи прагнув поширити свій вплив на Православний Схід. Це явище не могло не зачепити Руські, і зокрема Волинські землі. В історії нам відомі міждержавні та міжцерковні угоди (унії), підписання яких повинно було сприяти наверненню православного населення до латинства (католицтва).

Це Кревська унія 1385 р., метою якої було перебудувати державний лад і погляди жителів Великого князівства Литовського на польський манер, а значить послабити

православ'я і утвердити католицтво; Городельська унія (1413), яка підтвердила основні положення Кревської унії; Люблінська унія (1569) і утворення держави Річ Посполита ще більш посилила польські впливи на землях Волині, а самі поляки почувалися як повноправні господарі. І нарешті, Берестейська (Брестська) церковна унія 1596р., в результаті якої немало руських князів, вельмож і духовенства прийняли догмати католицтва заради своїх інтересів.

І з цього часу в Україні починається масове гоніння на православних , яке замість примирення і об'єднання, посилило ворожнечу між поляками і місцевим населенням, і тим самим сприяло падінню самої Польщі, яке і сталося наприкінці 18 століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літопис Руський. К.: Дніпро, 1990 С.68.
2. Волынь. С-П., 1888 С.19
3. Волынь. С-П., 1888 С.20
4. История Русской Церкви. Ж.:1878 Т1 С.136
5. История Русской Церкви. Ж.:1878 Т1 С.138

УДК 94 (447)

ХОАМЩИНА І ШДАЯШШЯ: СПРОБА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ВІДРОДЖЕНННЯ (1918 - 1930 РР.)

Сидорук В.Й.,
кандидат історичних наук,
професор кафедри історії та філософії

Міжнародний університет "Рівненський економіко-гуманітарний інститут "

Ковальчук Н.А.,
викладач інституту мистецтв

Рівненський державний гуманітарний університет

Гайналій В.М.,
магістр історії, викладач
кафедри історії та філософії

Міжнародний університет "Рівненський економіко-гуманітарний інститут "

Відомо, що кінець XIX і початок XX ст. для споконвічних українських земель - Холмщини і Підляшшя - виявилися чи не найплодотворнішими в культурно-духовній сфері. Справа в тому, як писав виходець і досліджувач історії надбужанського краю Є. Пастернак, "після скасування панщини селянство призвичаювалося жити власним життям у більш-менш нормальних відносинах і почало матеріально збагачуватися... Досить густа сітка народних і чимало середніх шкіл уможливлювали закінчення середньої і вищої освіти багатьом уроженцям цих земель, що в недалекому майбутньому станули на боротьбу за українське обличчя Холмщини. Царська влада дозволила на вживання української мови в щоденному житті, хоч називала цю мову місцевою говіркою. В "Холмській Русі", журналі видаванім Холмським Братством, друкуватися допускався друк статей і оповідань "малоросійським нарєчієм".

Далі автор звертає увагу на піднесення культурно-освітньої діяльності і національного руху в Надбужанщині. В Грубешові, наприклад, побачили світ газета "Буг" і популярні книжечки, а "українську мову, на вимогу вчителів народних шкіл було дозволено інспекторам і запроваджено як допоміжну. На деякий час при Варшавському університеті заведено навіть університетські курси підвищення кваліфікації"[1,129].

Однак Перша світова війна брутально обірвала паростки національного пробудження Богом забутої української ойкумени. Відступаючи під натиском мілітарних сил держав Четверного союзу, царські війська змусили в 1915 році покинути рідні місця понад